

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Olomouc 2013

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Regentka Cixi (1835 – 1908) – pravda a mýtus

Regent Cixi (1835 – 1908) - The Truth and The Myth

Radana Zbořilová

Vedoucí diplomové práce: Doc. Lucie Olivová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci, dne

.....

Anotace

Tématem této bakalářské diplomové práce je osobnost regentky Cixi (1835 – 1908), jež náležela k mandžuské dynastii Qing a měla ke konci 19. století v Číně velký vliv. Práce mapuje její osobní život a politickou kariéru a představuje různý pohled na události během jejího života. Zabývá se především konfrontací pramenů s další literaturou zvolenou pro tvorbu této práce a analyzuje, nakolik jsou informace o regentce v těchto materiálech pravdivé. Význam vlády regentky Cixi a zjištěné výsledky analýzy jsou shrnuty v závěru práce.

Klíčová slova: regentka Cixi, císařovna vdova, dynastie Qing, Čína, Boxerské hnutí, 100 dní reforem

Děkuji vedoucí mé bakalářské diplomové práce doc. Lucii Olivové, Ph.D. za její trpělivost, cenné rady, názory a odborné vedení.

Obsah

Úvod	9
Použité prameny a literatura	11
1. Historický kontext	12
1.1 Počátky vlády dynastie Qing	12
1.2 Ekonomická situace v Číně v 18. a 19. Století	14
1.3 Povstání a nepokoje ve vnitrozemí	16
1.4 Pronikání západu, 1. opiová válka a kapitulační smlouvy	17
2. Život Cixi v období 1835 – 1861	20
2.1 Vstup do paláce	20
2.2 Jiné interpretace vstupu do paláce	22
2.3 Jmenování nového císaře a jeho regentů	24
3. Regentství 1861 - 1875.....	28
3.1 2. opiová válka.....	28
3.2 Restaurace dynastie Qing.....	29
3.3 Císař Tongzhi	31
4. Regentství 1875 - 1908.....	34
4.1 Císař Guangxu.....	34
4.2 Čínsko-japonská válka a 100 dní reformem	35
4.3 Boxerské povstání a útěk do Xi'anu	37
4.4 Konec císařství a dynastie Qing.....	38
5. Pravda vs. mýtus	41
5.1 Představy, které se o Cixi vžily	41
5.2 Konkubína Li Fei	42
5.3 Císařovna Cian.....	43
5.3 Vojenský generál Rong Lu	44
5.1 Literatura a film	46
7. Závěr.....	48
Resumé.....	49
Seznam pramenů a literatury.....	50
Seznam příloh.....	51

Seznam císařů dynastie Qing	51
Obrazový materiál.....	52

Ediční poznámka

V této bakalářské diplomové práci je použita čínská transkripce *pinyin*, kterou jsou uvedena jména osobností, názvy dynastií, historických událostí, geografické názvy a významné instituce. V několika případech jsou geografické názvy, pojmy a důležité historické události uvedené i českým ekvivalentem, za nimiž následuje také čínská transkripce *pinyin*. Pokud to bylo možné, jsou jména, názvy a pojmy doplněny ve zjednodušených čínských znacích, které se nacházejí za výše zmíněnou čínskou transkripcí *pinyin*. V případech, kdy znaky za jednotlivými pojmy chybí, byl tento fakt způsoben těžkou dohledatelností.

Při psaní této diplomové práce byly použity česky a anglicky psané prameny, literatura a elektronické zdroje. Text a názvy z anglicky psané literatury jsem do českého jazyka překládala sama. Názvy filmů jsou zachované v jejich originálním znění, případně doplněny transkripcí *pinyin* a zjednodušenými znaky. Delší citované úseky jsou uvedeny kurzívou. V hlavním textu jsou převážně užívána pojmenování éry císaře, v několika případech i jejich osobní jména.

Obrazový materiál je kvůli zachování plynulosti textu přiložen na konci práce.

Úvod

Regentka Cixi je bezpochyby jednou z nejznámějších osobností čínských dějin, do kterých se zapsala coby vládkyně pozdní dynastie Qing. Poté, co se dostala k císařskému dvoru a porodila císaři dědice, byla vzhledem k těmto skutečnostem opěvovaná a na ruku nošená celou Čínou. Této silné pozice, které jako téměř dvacetiletá žena nabyla, dokázala během svého života v Zakázaném městě patřičně využít. Po smrti císaře v roce 1861 mandát nebes převzal jejich syn. Ten byl však tehdy ještě malý hoch a tak se Cixi stala jedním z jeho regentů. Tím započalo období její nepřímé vlády, které trvalo nepřetržitě až do její smrti v roce 1908.

O regentce Cixi, známé především pod titulem císařovna vdova Cixi, bylo napsáno mnoho publikací, ať už vycházejících z přímých faktů a událostí z jejího soukromého života, tak i nespočet románů, zdánlivě se o tato fakta opírající. Několik literárních děl a pramenů bylo přeloženo i do českého jazyka. Je velmi pravděpodobné, že publikované informace se kvůli různorodé interpretaci a pojetí autorů více či méně liší. Její osobnost je vyobrazena rozmanitými názory a stala se z ní poněkud mýtická postava čínských dějin.

Tato bakalářská diplomová práce je rozdělena do pěti částí. První část práce se zabývá historickým kontextem. Zaměřuje se na období počátku dynastie Qing v první polovině 17. století a mandžuský národ. Dále se také dotýká politické, ekonomické a společenské situace v Číně v 18. a 19. století, která je důležitá zejména pro pochopení postavení tehdy již upadající dynastie.

Druhá část práce je věnována období od narození Cixi v roce 1835 do roku 1861, kdy se dostala k moci. Popisuje její osobní život a příchod do Zakázaného města. V jedné z kapitol jsou řešeny další možné interpretace jejího přijetí ke dvoru. Poslední kapitola této části je věnována jmenování jejího syna císařem a ustanovení jeho regentů.

Třetí část se zaměřuje na vládu regentky Cixi v období 1861 - 1875. Hlavním tématem je poválečné znovuoobnovení vlivu dynastie, upevnění její vlády v Číně a dopad jejích rozhodnutí v klíčových událostech čínských dějin.

Čtvrtá část se zabývá důležitými historickými událostmi, jež výrazně otřásl prestiží dynastie Qing a dalšími dvěma regentstvími Cixi od roku 1875 až do její smrti v roce 1908.

Pátá část práce se týká odhalení nevěrohodných informací, které často autoři o jejím životě píší. Její osobnost se stala inspirací pro mnohá literární díla a filmy a v zájmu zaujetí a povzbuzení čtenářské (divácké) fantazie jsou informace v těchto dílech často velmi zkreslené. Práce se tedy zaměřuje na konkrétní události z jejího soukromého života a osobnost jako takovou. Jako zdroj slouží jeden vybraný pramen, historický román a pro kontrast událostí vybraná historická próza. Na základě těchto bibliografických zdrojů jsou zde uvedeny nejdiskutabilnější události, jež se během regentčina života údajně udály. Dále jsou zde představeny osobnosti, jež byly s jejím osudem propojeny a je zde popsán jejich nepodložený vztah k regentce Cixi.

Diplomová bakalářská práce je na konci v seznamu příloh doplněna obrazovými materiály a dodatečnými informacemi o jednotlivých císařích dynastie Qing.

Použité prameny a literatura

Jako hlavní pramen historických událostí při kompilaci této bakalářské práce posloužil výzkum historika a bibliografa Fang Zhaoyinga (1908 – 1985) a Arthura Hummela *Eminent Chinese of the Ch'ing Period* (1644–1912) z roku 1943. Fang Zhaoying se zabýval odborným studiem historických materiálů především dynastie Qing, která je tématem této práce. Publikace je brána jako hlavní zdroj faktografického materiálu. Informace z něj čerpané jsou uvedeny v příslušných kapitolách na prvním místě, za nimi pak následují méně přesné informace a události z dalších pramenů a literárních zdrojů vybraných pro tuto práci.

Dalším z důležitých pramenů k této bakalářské diplomové práci byla především kniha Princezny Der Ling (1885 – 1944) *Krutá císařovna* (1931). Der Ling byla jednou z dvorních dam regentky Cixi a strávila po jejím boku několik let života v Zakázaném městě, kde bylo její hlavní úlohou tlumočení při audienci cizích hostů. Zнала osobně většinu historických osobností uvedených v této práci. Uvádí také, že císař Guangxu si psal deník, do kterého měla ona sama možnost nahlédnout. Přestože je tato publikace zařazena mezi prameny, nemusí být vždy objektivní vzhledem ke skutečnosti, že Der Ling chovala k regentce Cixi přátelské city a měla s ní důvěrný vztah.

Třetí vybranou publikací a zmíněnou v této kapitole je historický román Seagravea Sterlinga (1937 -) *Dragon lady* (1992). Tento román je napsán formou shromažďovaných faktů a různých názorů na události pozdní dynastie Qing a osobnost regentky Cixi. Autor mnohdy čerpá informace ze seriózních publikací, jako například Bland, J. O. P a Backhouse, E. *China under the Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu His* (1910), která je dalším z pramenů vybraných pro tvorbu této diplomové práce. V knize se však ve velkém počtu vyskytují i informace vzdalující se od pravdy. Proto je toto dílo vybráno jako odborná sekundární literatura pro porovnání s výše uvedenými prameny.

1. Historický kontext

1.1 Počátky vlády dynastie Qing

V polovině 17. století v Číně začíná vláda mandžuské dynastie Qing 清 (1644 – 1911). Mandžuoové byli od 15. století bráni předešlou dynastií Ming 明 (1368 – 1644) jako vazalové.¹ Se změnou vnitropolitické situace a upadající mocí dynastie Ming využili Mandžuoové této situace a již na přelomu 16. a 17. století několikrát vpadli do severní části Číny. Jejich cíl byl porobit si čínský lid. Do té doby však nikdy neměli postačující vojenskou sílu, aby vládnoucí dynastii porazili a převzali moc nad celou tehdejší Čínou. Mingský generál ale Mandžuy požádal o pomoc při potlačení lidového povstání v Číně. Na jeho vyzvání tak 25. dubna 1644 přišli do Peking, potlačili nepokoje a současně se prohlásili vládci Číny. Jeden z faktů, který jim výrazně pomohl při postupném přejímání moci, byla konfuciánská tradice. V souladu s ní zde byla zakořeněna silná myšlenka loajality vůči císařskému dvoru. Jinými slovy než upadnout do zajetí, raději mingsští učenci a elita volili smrt. To vedlo k obrovskému počtu sebevražd celých rodinných klanů zejména na jihu dobytého území, zatímco na severu se čínský lid přiklonil k Mandžuum. Na druhou stranu kdo se nehodlal podvolit novému systému, byl usmrcen. Tyto okolnosti pomohly Mandžuum ke svržnutí dynastie Ming a 6. června 1644 byla vyhlášena nová dynastie Qing, jejíž vláda trvala téměř tři staletí.²

Mandžuoové byli potomci džürčenských kmenů.³ Na počátku vzniku mandžuského státu stál náčelník Nurhači *Nuerhachi* 努尔哈赤. Ten sjednotil různé rody na území jižního Mandžuska a roku 1616 založil dynastii Pozdější Jin. Po smrti Nurhačiho v roce 1626

---

¹ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 320

² Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 169-172

³ Nūzhēn 女真, žijících v 16. století na území dnešní provincie Jilin.

uzavřel jeho syn – následník - spojení s kmeny na území Vnitřního Mongolska a pojmenoval tento sjednocený lid jako Mandžuy.

K úspěšnému svržení předchozí dynastie bylo pro Mandžuy zásadní nejen dostat se až k centru vlády do Pekingu a vojensky zemi ovládnout, ale i úspěšně převzít politickou moc, sjednotit všechny státní instituce a vytvořit nové administrativní úřady. To se jim podařilo poměrně jednoduchou cestou, protože již za dynastie Ming totiž fungoval jakýsi pohraniční obchod mezi Čínou a Mandžuskem a mísily se tu jejich kulturní zvyklosti.⁴ Dále pak Nurhači vytvořil vojenské oddíly, tzv. korouhve *baqi* 八旗, jež byly oproti předchozím rolnickým polovojenským skupinám již organizované jednotky a byly jakousi stálou vojenskou silou. Zároveň byly i jednotkami společenskými a fiskálními. Původně měly korouhve pouze mandžuské příslušníky. Později však vznikaly i mongolské a čínské korouhve a každý národ měl 8 vlastních jednotek. Tedy při dobytí Číny a svržení dynastie Ming měli podíl i samotní etničtí Číňané *Hanzu* 汉族.⁵

V Číně vyznávaný konfucianismus, jakožto náboženství s myšlenkou absolutní hierarchie a poslušnosti uctívání císaře, Mandžuum plně vyhovoval a ochotně jej přijali za své již dříve.⁶ Co se týče správy administrativních institucí, měli Mandžuoové v této otázce jasné cíle vedené především k myšlence lehké kontrolovatelnosti a stability vnitřního systému. Původně zastávali nejvyšší místa v úřadech pouze Mandžuoové, ale od 18. století byl zaveden duální správní systém. Při jmenování úředníků na nejvyšší řídicí pozice byli vybíráni vždy dva zástupci – jeden národnosti mandžuské a jeden čínské.

Mandžuoové tedy již od počátku vyhlášení nové dynastie Qing zastávali v celé Číně silnou pozici. Za jejich vlády se po celém území také začala šířit městská kultura, prostřednictvím jak písemných materiálů, tak i například divadelních her či vypravěčského umění se zvýšila vzdělanost obyvatelstva.⁷

---

⁴ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 169-172

⁵ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 320

⁶ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 174

⁷ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 321-323

1.2 Ekonomická situace v Číně v 18. a 19. Století

Obecně trval rozvoj Číny za dynastie Qing až do počátku 19. století. Zásadou důrazné vlády prozíravých mandžuských císařů panovaly v Číně v 17. a 18. století poměrně klidné životní podmínky. Silné postavení jim také umožnilo připojit pod jejich kontrolu i oblasti ležící na západ od doposud dobytého území (Xinjiang 新疆 – Hraniční území) a vytvořit Čínu v takové velikosti, jaké dosahuje dodnes.

Rychlým tempem probíhalo zúrodnování půdy a tím i zvyšování zemědělské výroby a v celé zemi byly dostatečné zásoby jídla. Zlepšila se také zdravotní péče a není tedy divu, že díky těmto faktorům se počet obyvatelstva rapidně zvýšil. Uvádí se, že na počátku dynastie Qing měla Čína necelých 60 milionů obyvatel. Toto tvrzení je však pouhým odhadem, protože do té doby neprobíhala žádná řádná sčítání lidu. Za vrcholného období této dynastie se (již podle údajů ze sčítání lidu) jejich počet zvýšil na zhruba 400 milionů. Tak velkou populaci bylo ovšem potřeba nasýtit. Veškerá práce a rozvoj byla investována do zemědělství. Obyvatelstvo migrovalo ze severu na jih a začalo osidlovat jižní část Číny, aby se veškerá možná obdělávatelná půda využila k pěstování nejrůznějších plodin. Na málo úrodných vrchovinách se pěstovaly brambory a kukuřice a na jihu postupně začala vznikat terasovitá rýžová políčka. Tehdy však byla často vytvářena na úkor ničení vodních ploch, které se zavezly hlínou, aby se z nich stala další a další políčka a bylo tedy potřeba vytvořit dobře fungující zavlažovací systémy.⁸

Jenže vlivem různých faktorů rozkvět pomalu ustával a Čína postupně měnila směr svého budoucího vývoje. Zajímavou skutečností tohoto období je, že i přes značný nárůst obyvatelstva a tím i pracovní síly, zůstávala Čína po stránce industrializace stále velmi zaostalá (na rozdíl od západních zemí). Důvody byly jak společenské, tak i ekonomické a politické. Dalo by se říci, že rozvoj industrializace byl nepřímo potlačován samotnou velikostí čínské populace. Kdyby veškerou výrobu převzala technika a stroje namísto lidské síly, které byl najednou nadbytek, byla by životní úroveň obyvatelstva pravděpodobně

---

⁸ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 195-202

mnohem nižší než doposud. Toto tempo zemědělské výroby však nebylo dlouhodobě udržitelné.

Tento rurální systém samotný měl svá úskalí. Jedním z hlavních problémů byl zvyšující se počet populace v porovnání se zmenšující se plochou obdělavitelné půdy připadající na jednoho obyvatele. Rolnická třída byla stále chudší, protože pracovat na poli již nebylo tak výnosné, a musela vynaložit mnohem větší úsilí, aby za takových podmínek vůbec uživila své rodiny. V průběhu těchto dvou staletí se domácí trh transformoval a nastal rozvoj obchodu mezi čínskými městy a provinciemi. Významný byl přechod k levné řemeslné výrobě a tento fakt dal podnět k rozkvětu vnitrozemského obchodu. Suroviny byly vyráběny podomácku a mezi hlavní obchodní artikly patřila především bavlna, čaj a hedvábí. Obchodu přirozeně napomáhalo i to, že značná část Číny je protkaná sítí řek a kanálů, což značně zjednodušovalo pohyb zboží a obchodníků. Do této doby bylo ale obchodování omezeno pouze na čínský trh, protože zahraniční obchod byl od dob vlády dynastie Ming oficiálně zakázán. Vydělané peníze obchodníků tak stejně nebylo možné investovat opět do něčeho jiného, než do koupě půdy. To ale byla pro dynastii Qing stále poměrně dobrá zpráva, protože státní rozpočet byl už několik staletí závislý hlavně na daních z půdy. S nárůstem obchodu se však objevila i korupce a úplatkářství mezi kupci a úředníky a celý státní systém sám začínal upadat a podléhat svým nedostatkům.⁹

Ke konci 18. století rychle sílil vliv Západu. I přes oficiální zákaz zahraničního obchodu se od dynastie Ming v malé míře provozoval. Teď, když se západ mílovými kroky industrializoval, se tato míra stále zvětšovala. Po roce 1684 bylo omezení zahraničního obchodu anulováno, ale od roku 1759 byl povolen pouze v přístavu Guangzhou 廣州.¹⁰ V této době si i přes všechny tyto události Čína nechtěla připustit, že se celému světu otevírá. Měla se za chvíli stát zemí zmítanou lidovými povstáními a západním imperialismem.¹¹

---

⁹ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 208-210

¹⁰ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 324

¹¹ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 224-226

1.3 Povstání a nepokoje ve vnitrozemí

V 19. století se již plně projevovала slabost státního vedení. Kvůli neschopnosti postarat se zodpovědně o svůj lid začala vláda dynastie Qing postupně upadat. Zemí se šířila všeobecná nespokojenost s životními podmínkami a začaly propukát nejrůznější povstání a nepokoje. Ty se odehrávaly uvnitř Číny, ale poté, kdy se Čína musela částečně otevřít a na jejím území žili příslušníci cizích mocností, měly dopad i na mezinárodní vztahy.

Jedním z prvních povstání, které značně oslabilo státní aparát, bylo povstání náboženské sekty Bílého lotosu, sídlící na hranicích provincií Hubei 湖北, Sichuan 四川 a Shaanxi 陝西. Tato sekta své zájmy orientovala na venkov, protože právě rolnické masy, jakožto potenciální stoupenci sekty, byly těmi nejlepšími prostředky pro teoretické svržení dynastie. Příčinou povstání roku 1796 byla nespokojenost obyvatelstva se zavedeným způsobem vybírání daní. Císařská vojska, která byla sama oslabena rozkládající se morálkou a špatným vedením, měla taktiku boje proti povstalcům, ale zároveň podpory místních nevinných obyvatel. Na svou stranu si je získala poskytnutím ochrany vesnice a nabídky práce venkovanům. V podstatě je svým přístupem zviklala na stranu císaře a pak je ještě využila, aby sami bojovali proti rebelům. To, že rolníci a dělníci neuměli bojovat, ničemu nevadilo, protože i domobrana mohla být pod správným vedením vycvičena ve velmi schopné a nebezpečné vojsko. Trvalo celých dlouhých devět let, než bylo v roce 1804 konečně potlačeno. Nicméně státní výdaje na tyto akce dosahovaly astronomických částek.¹²

Dalším ze strany státu podobně potlačeným povstáním je povstání v Xinjiang (tzv. Čínský Turkestán) v letech 1826 – 1835. V této oblasti žili převážně ujurští muslimové. Ještě před příchodem dynastie Qing tu kdysi vládl islamisticky orientovaný rod, který se považoval nadřazený ostatním. Po nastolení vlády dynastie Qing zde aktivně probíhal tributární obchod a zdejší kupci se tak těšili přízni císaře. To se však nelíbilo jednomu z představitelů onoho mocného rodu, kokandskému vůdci Džahangírovi, který nad územím

---

¹² Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 220-221

v Xinjiangu ztratil po příchodu nového vládce moc a uskutečnil tak v roce 1826 ničivou výpravu do města Kašgar. Qingský dvůr vyslal proti tomuto povstání na dvě desítky tisíc vojáků a ti v roce 1827 dobyli město nazpět. Situaci se následně pokusili uklidnit tak, že stanovili pro tuto oblast nové obchodní podmínky. Určili politického zástupce, který měl dohlížet na obchodníky. Dále císařský dvůr poskytl obchodníkům politickou pravomoc a zavedl cla, kterou mohli uplatňovat proti cizincům.¹³

1.4 Pronikání západu, 1. opiová válka a kapitulační smlouvy

V první polovině 19. století na jihu v guangdongských přístavech probíhal již nějakou dobu mezinárodní obchod mezi Británií a Čínou. Týkal se hlavně opia, vyráběného v Indii a dováženého do Číny a čaje vyváženého z Číny do Británie. V této době byl mezinárodní obchod stále oficiálně povolen pouze v provincii Guangdong 廣東 a byl ve stále větší míře aktivně podporován a hojně uskutečňován. Příčinou všech následujících problémů byl odliv stříbra z Číny, která za ně nakupovala indické opium. Ubývaly tak zásoby mincí, jež tvořily základ čínských daní. Jinými slovy čínský lid, který používal stříbrňáky na zaplacení daní, je neměl čím platit. Ve státní pokladně tak postupně ubývaly finanční prostředky na dovážené opium a tak vznikl střet mezi Británií, která obchod s opiem zprostředkovávala, a Čínou. Aby Británie situaci nějak vyřešila, poslala do Číny svého zástupce, aby nad obchodem dohlížel. Ten ale odmítl komunikovat pouze s místními guangdongskými kupci a chtěl jednat přímo se státními úřady. To by ale znamenalo uznání rovnoprávnosti cizí země na úrovni císaře a qingský dvůr i císař samotný by tak ztratil tvář. Víra v nebeského vládce však byla stále pro většinu čínského obyvatelstva podstatou jejich náboženství a života vůbec. Nicméně žádná droga nemá dobrý vliv na člověka a tak se v oblasti Guangdongu rozmohly krádeže, korupce a úplatkářství.¹⁴ Qingská vláda chtěla dovoz opia zastavit a vyslala do jižních přístavů rázně jednajícího komisaře, který opium

---

¹³ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 227-228

¹⁴ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 226-231

zabavil a dal ho zničit. Tyto události se pro Brity staly impulsem k započetí 1. opiové války v letech 1839 – 1842 a během těchto let se Čína potýkala s mnoha neúspěchy a dokonce byla nucena otevřít obchodu pět měst na jihovýchodním pobřeží. Po těchto porážkách qingská vláda sama požádala o mír a ukončení války.¹⁵

Cílem Britů nebylo Čínu pouze porazit, ale vydobýt si touto válkou výhodná práva k mezinárodnímu obchodu a ukázat Číně, že takový způsob obchodu je v západním světě naprosto přirozený a tributární (vazalský) systém je starým přežitkem. Britové donutili qingský dvůr podepsat v Nanjingu 南京 v roce 1842 smlouvu týkající se exterritoriality (cizinci byli podřízeni právu jejich země, nikoli čínskému právnímu systému), výhodných celních poplatků a náhrady škod za zabavené zboží a svobody obchodu s kýmkoliv, kdo má zájem. Později byly další nerovnoprávné smlouvy podepsány i s Francií, Ruskem a USA. Dále byla vybrána speciální místa pro obchod, především přímořské oblasti a přístavy. Z původních pěti se jejich počet do začátku 20. století zvýšil na více než osmdesát. Po otevření přístavů se z čínských přímořských měst stávala města napůl obydlená cizinci a napůl místními obyvateli. Vznikaly zde cizinecké čtvrti, které byly pod jejich vlastní jurisdikcí.¹⁶

V druhé polovině 19. století Čínu a její obyvatelstvo opět zasáhla povstání a nepokoje, ovšem jejich míra co do počtu obětí i finančních ztrát byla oproti předchozím povstáním mnohem vyšší. Nejničivějším z nich bylo Taipingské povstání v letech 1850 – 1864. Uvádí se, že při něm přišlo o život až na 20 milionů lidí. Taipingské povstání, v čele s Hong Xiuquanem 洪秀全, bylo náboženského charakteru a během svého největšího rozmachu zachvátilo polovinu čínského území.¹⁷ Hong Xiuquan byl nadšeným šířitelem pseudo-křesťanské víry. Po přečtení křesťanských spisů si víru vyložil po svém, prohlásil se za mladšího bratra Ježíše Krista a jím šířené učení bylo přizpůsobeno pro čínské podmínky. Svým nevzdělaným učedníkům kázal, že jsou si před Bohem rovni, a že právě oni jsou vyvolení spasitelé a jejich cílem je osvobodit Čínu od spárů qingské dynastie, porazit ji a nastolit nový řád. Když pak tedy proti Taipingům byly vyslány císařské

---

¹⁵ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 365

¹⁶ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 231-232

¹⁷ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 366

jednotky, došlo mezi nimi k ozbrojeným střetům a roku 1851 se taipingským povstalcům podařilo dobýt město Nanjing a několik dalších stovek měst.

Hong Xiuquan poté vyhlásil novou dynastii Nebeský stát velkého míru *Taiping tianguo* 太平天国, a sám sebe prohlásil králem. Jenže tyto taipingští rebelové neměli sílu ani kompetence vést stát po stránce ekonomické ani politické. Výsledkem byla situace, kdy se kolem generálů utvořily skupiny jejich vlastních stoupenců a každý z nich si vyhlásil své království. Vzhledem k přerozdělení moci si s původním králem Hong Xiuquanem navzájem překáželi, a ten dal tyto generály v roce 1852 povraždit. V roce 1864 se generálu Zeng Guofanovi 曾国藩 a jeho armádě podařilo dobýt zpět Nanjing a nadobro tak ukončit toto rozsáhlé povstání.¹⁸

Vlivem rozvrácené vnitrostátní situace qingská dynastie ztrácela i nadále své postavení a moc a v celé zemi panovaly bídné životní podmínky. Na druhou stranu nové obchodní praktiky přinesly nové možnosti, které dodávaly finanční prostředky do státní pokladny. Obchod čím dál více vzkvétal, a tím došlo k přívalu cizinců. Do Číny se tedy více než kdy jindy vkrádala cizí kultura. Spolu s tradičním qingským přístupem zachovat a především posílit moc skomírající dynastie, to byly dva základní faktory, jež ovlivnily další vývoj událostí čínských dějin.

---

¹⁸ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 238-240

2. Život Cixi v období 1835 – 1861

2.1 Vstup do paláce

První ucelené záznamy o životě Cixi jsou datovány kolem roku 1852. O jejím životě je napsáno velmi málo důvěryhodných materiálů a tak velká část autorů, kteří o ní píší, si často její příběh dotváří dle vlastních představ a potřeb.

Cixi 慈禧 se narodila 29. listopadu 1835 do mocného mandžuského klanu Nara 那拉.¹⁹ Byla nejstarším z potomků otce Hui Chenga, úředníka jednotky korouhví, a matky, jejíž jméno není známo. Do klanu Nara patřilo několik rodů a jedním z nich byl rod Yehe 葉赫, který měl silné postavení a z něhož pocházela i Cixi. V žilách jí kolovala krev jednoho z nejmocnějších mandžuských rodů a právě tato houževnatost a odhodlanost ji provázela celým životem. Cixi je známa i pod svým rodovým jménem jako Yehenara 葉赫那拉, v českém jazyce Jehonala. Po smrti císaře Xainfenga 咸豐皇帝²⁰ jí byl přidělen titul císařovny matky Cixi Huangtaihou 慈禧皇太后. Podle západní rezidence, kterou v Zakázaném městě Zijingcheng 紫禁城²¹ obývala, je také známa jako „západní císařovna matka“ Xi Taihou 西太后. V dílech západních spisovatelů je známa jako císařovna vdova nebo jako „Starý Buddha“ (v čínštině Lao Foye 老佛爺, v angličtině The Old Buddha). Její posmrtné (chrámové) jméno je Xiao Qin Xian Huanghou 孝欽顯皇后.²²

O jejím raném dětství nejsou žádné spolehlivé faktografické záznamy. Přesné místo, kde v Číně žila, než se stala konkubínou, taktéž není známo. V roce 1851 byla coby 17 letá

---

¹⁹ Nara je mongolský výraz pro Slunce.

²⁰ 1831 – 1861, 4. syn císaře Daoguanga.

²¹ Císařské město založené předešlou dynastií Ming.

²² Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 295

dívka vybrána jako konkubína jednoho z nižších stupňů pro císaře Xianfenga.²³ Konkubíny byly rozděleny do několika kategorií. Konkubíny nižších stupňů, s přídomkem *daying* 答应, *changzai* 常在, *guiren* 贵人, byly v podstatě služkami. Spát s císařem měly větší šanci konkubíny vyšších stupňů – *pin* 嫔, *fei* 妃, pokud porodily dítě, bývaly povýšeny do hodnosti *guifei* 贵妃, *huang guifei* 皇贵妃. Výše už byla postavena jen samotná císařovna *huanghou* 皇后, již byla v tomto případě Cian 慈安 (1837 - 1881).²⁴ Cixi byla nejdříve v roce 1854 a poté v roce 1856 povýšena na konkubínu druhého stupně a získala hodnost Yi Fei 懿妃. Příčinou jejího povýšení v roce 1856 bylo narození jejího a císařova syna Zaichuna 載淳²⁵ (osobní jméno), známým spíše jako císař Tongzhi 同治 (1856 - 1875, éra císaře). Díky tomu si svou pozici v paláci upevnila a tyto skutečnosti jí také později daly možnost stát velmi výraznou politickou osobností, kterou znala celá Čína.²⁶

Byla vychovávána k uctívání tradičních čínských hodnot a byla také velmi pověřčivá. Když se však jednalo o politiku, byla v tomto směru ambiciózní a realistická vládkyně. Měla také zájem o hudbu a umění. Byla i výtvarně nadaná, uměla malovat a psát kaligrafii.²⁷ V Zakázaném městě byly její láskou chryzantémy a pekingští psi, které zbožňovala. Carl (1907), která v roce 1903 malovala její portrét a strávila po boku Cixi několik měsíců, ji popisuje jako nádhernou a vyrovnanou ženu.²⁸

V paláci se od císaře Xianfenga učila o politických a jiných státnických záležitostech a císař ji později dokonce nechal uspořádat jeho paměti.²⁹ Zatímco Der Ling (1931) a Bland a Backhouse (1910) o ní píší jako o velmi vzdělané ženě, Sterling (1992) uvádí, že se konkubíny vzdělávaly především v uměleckých činnostech a ne ve čtení a psaní, a popisuje ji jako bystrou, ale ne tak sečtělou.³⁰

---

²³ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 295

²⁴ University of California Press. Dostupné na:

<http://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft6p3007p1&chunk.id=d0e11449&toc.depth=100&oc.id=d0e10604&brand=ucpress>

²⁵ 1856 – 1875, jediný syn císaře Xianfenga.

²⁶ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 295

²⁷ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 300

²⁸ Carl, Katharine A. *With The Empress Dowager Of China*, 1905. s.6 - 11

²⁹ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 295

³⁰ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 25

2.2 Jiné interpretace vstupu do paláce

V pramenech a literatuře se velmi liší informace o tom, jak se do Zakázaného města dostala. Vzhledem k okolnostem, že záznamy Der Ling (1931), jež byla Cixiinou velkou obdivovatelkou, nemusejí být zcela objektivní a následující tvrzení tak mohou být poměrně nepřesná.

Podle princezny Der Ling (1927) přišel jednoho dne posel ze Zakázaného města a doručil do domu otce Cixi dekret, ve kterém stálo, že císař si brzy vybere svou druhou ženu. Cixi věděla, že její příležitost právě nadešla. „*Zapálila jsem kadidlo před oltářem, otče. Kouř, který stoupal z kaditelnice, vířil a točil se, až nabyl podoby mužské tváře. Nikdy jsem neviděla toho obličej. Ale ve mém srdci jsem poznala, kdo to je! Bylo to znamení, otče! Budu druhou ženou císařovou!*“.³¹ Podle těchto slov se dá soudit, že mladá a ctižádostivá Cixi odmalička věděla, co je jejím osudem a ani na chvíli o tom nezapochovovala. Věřila a podporovala v sobě myšlenky, že je jí souzeno stanout na nejvyšších společenských stupních. A pro tehdejší mladé mandžuské dámy nebylo větších poct než stát se ženou samotného císaře.³²

Der Ling (1931) Cixi popisuje jako velmi sličnou a vypočítavou ženu, jež věděla, jak vše obrátit ve svůj prospěch. Uvědomovala si, jakými triky by mohla dosáhnout svých vytyčených cílů a proto na audienci u císaře a císařovny dávala najevo hraný nezájem, který spolu s její krásou na císaře zapůsobil. Při výběru druhé císařovny se z celého čínského území do Zakázaného města sjelo 17 dívek z pečlivě vybraných mandžuských rodin. Konečné rozhodnutí, kdo bude onou vyvolenou, bylo v rukou nejen císaře samotného, ale také císařovny Cian. Cian byla přesvědčena, že Cixi je na budoucí císařovnu až moc krásná. Vztah těchto dvou žen, budoucích regentek, byl tedy od počátku velmi napjatý a nepřátelský. Postupem času se ještě více prohloubil v době, kdy Cixi byla uctívána a oslavována celou Čínou za to, že s císařem Xianfengem zplodili syna. „*Je příliš krásná! Je příliš chytrá! Buď přinese štěstí, velké štěstí Střední říši nebo ji rozbije nade*

³¹ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 26

³² Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 26

všechnu možnost nápravy.“ poznamenal tehdy při výběru nevěsty princ Gong, jeden z bratrů císaře Xianfenga.³³

Tyto informace jsou diskutabilní z hlediska samotné složitosti a rozmanitosti formalit a postupů výběru konkubín či dokonce samotné manželky pro císaře. V další literatuře vybrané pro tuto diplomovou práci jsou její počátky u dvora popisovány také odlišně.

Jak uvádí Sterling (1992), císař Xianfeng, který patřil k rodu Aisin Gioro 爱新觉罗 a jehož přímým předkem byl samotný Nurhači, byl v roce 1851 oženěn s mandžuskou dívkou z rodu Niuhuru.³⁴ Bylo zvykem, že sestry a sestřenice následují novou císařovnu do paláce a stanou se tak konkubínami. Císařovna zemřela jen pár měsíců po svatbě. Na její místo postoupila její mladší sestra, která byla zvaná jako Niuhuru 鈕祜祿 (později známá jako císařovna Cian, která se s Cixi dělila o regentství). Po uplynutí doby smutku za zemřelou císařovnu byl vynesena dekret, že se budou přijímat nové konkubíny ke dvoru. Z celé Číny se tak vybralo dvacet až třicet (Bland a Backhouse ale uvádí až sedmdesát) vyvolených mandžuských dívek. Za dynastie Qing se konkubínou mohly stát pouze mandžuské dívky, protože se zde udržovala tradice čisté národnostní linie. Co se týče výběru, krása nebyla tím nejdůležitějším měřítkem. Důraz se dával především na dobrou vychovanost, držení těla, vznešenost, ale třeba také na barvu hlasu. Ještě před přijetím čekala kandidátky kontrola předpokladů, na kterou dohlížela, císařovna vdova Kangci 康慈皇貴太妃 (vdova po císaři Daoguangovi 道光). To bylo z důvodu, že většina konkubín byla v podstatě služkami a společnicemi hlavně samotných císařoven. Teprve pak, po řádném dvouletém studiu palácových pravidel, zvyků, přísné etikety a osvojení si nejrozmanitějších uměleckých dovedností, mohly některé z nich začít žít nový život za zdmi Zakázaného města a případně se setkat s císařem. Nicméně být konkubínou jakéhokoliv stupně byla v té době v Číně velká čest, jelikož životní úroveň zde byla lepší než kdekoli jinde mimo palác. Každá z konkubín, za předpokladu, že bude mít příležitost potěšit císaře a dát mu dědice, měla šanci stát se třeba i budoucí císařovnou.³⁵

---

³³ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 47

³⁴ Rody Aisin Gioro, Niuhuru a Yehenara byly nejsilnějšími mandžuskými klany.

³⁵ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 31

Podle Sterlinga (1992) byla Cixi ve svých čtrnácti letech příbuzným Mujangou nominována pro výběr, a později ve svých šestnácti letech byla na základě tohoto dekretu vybrána jako konkubína – kandidátka a další dva roky probíhala její příprava pro vstup do Zakázaného města.³⁶ V roce 1851 tedy poprvé vstoupila do paláce na postu konkubíny čtvrtého stupně *pin*, na který byla zařazena dle svých osobních vlastností, a byla známa pod jménem Yehenara 葉赫那拉. Vzhledem k jejímu poměrně nízkému stupni postavení bylo prakticky nemožné se stát vyvolenou konkubínou císaře, jeho milenkou. Jednoho dne však císařova oblíbená konkubína Li Fei 麗妃 otěhotněla a po dobu sto dní od porodu s ní nesměl mít styk. Jelikož byl údajně jeho sexuální apetit velký (údajně ho podporoval nějakými bylinkami, po kterých přišel o rozum) a císařský harém velmi rozmanitý, tak si při výběru nové milenkky všiml právě Cixi. Po několika dnech strávených v ložnici císaře otěhotněla i Cixi, a to bylo (zvláště pro ni) jednoznačným znamením, že už nikdy nebude mít u dvora žádné nízké postavení. Její těhotenství jí tak zajistilo postup na nejvyšší společenské příčky (i v případě, že by dítě bylo dívka). V čase očekávání potomka byla podle Sterlinga (1992) povýšena na konkubínu prvního stupně Yi *Guifei* 懿貴妃 a stala se členem nejužší císařovy rodiny.³⁷

2.3 Jmenování nového císaře a jeho regentů

V roce 1861 celý císařský dvůr opustil dočasně Peking kvůli ničivému vpádu cizích armád a přesunul se do provincie Rehe, známě v českém jazyce jako Jehol³⁸. Císařské sídlo v hlavním městě Jeholu, Chengde, bylo vystavěné už za císaře Qianlonga 弘曆皇帝 a sloužilo Qingům jako místo k odpočinku. Od Pekingu je vzdáleno asi 250 km směrem na sever. Zde také v srpnu 1861 zemřel císař Xianfeng. Jeho a Cixiin syn byl jediným dědicem a tak císař den před svou smrtí vydal dekret, kde jej stanovil právoplatným následníkem.

³⁶ V dřívějších dobách bylo v Číně přirozené, že počet císařových konkubín (primárních manželek, souložnic, služek, atd.) byl až 120. Za pozdních Qingů, speciálně i v případě císaře Xianfenga, čítal císařův harém pouze jednu císařovnu, dvě primární manželky a 11 konkubín.

³⁷ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 38

³⁸ Dnes již neexistující čínská provincie.

Jelikož byl malý císař Tongzhi ve věku pouhých 6 let, jmenoval jeho regenty (dočasnými zástupci nezletilého panovníka) osm mužů z řad generálů a úředníků Velké rady.³⁹ Při schvalování vydaných dekretů regentů bylo potřeba, aby byly potvrzeny dvěma císařskými pečetěmi – jednou na začátku dokumentu, nesoucí znaky *Yu shang* 御賞 a jednou na konci se znaky *Tong dao tang* 同道堂. Předtím než císař Xianfeng zemřel, svěřil jednu císařskou pečeť do rukou své hlavní choti císařovny Cian a druhou císaři Tongzhi. Z důvodu jeho nezletilosti tuto pečeť schraňovala jeho matka Cixi.⁴⁰

Jedním z prvních dokumentů, který byl regenty vydán, povýšil Cixi a Cian na hodnost císařovny matky *Huang taihou* 皇太后. Rozdíl spočíval v tom, že Cian byla jmenována matkou vdovou *Mu hou* 母后 a Cixi tento dekret jmenoval svatou matkou *Sheng mu* 聖母. Poté byl vydán dekret, který pověřil bratra zemřelého císaře, prince Gongu 恭親王 (1833 – 1898), dohlížením na události probíhající v Pekingu a vyjednáváním s cizinci.⁴¹

Na podzim roku 1861 přijel princ Gong do Jeholu, aby přesvědčil císařský dvůr k návratu do Pekingu. V této době se objevila informace, že by se regentkou měla stát císařovna vdova Cian a jejím pomocným regentem pokrevní princ zesnulého císaře. Vláda osmi regentů však vydala dekret, který potvrzoval rozhodnutí předků, kteří stanovili, že se žádná císařovna nemůže stát vládkyní říše. Císařovna vdova Cixi ale na tento dekret odmítla otisknout svěřenou pečeť. Cixi a Cian měly také podporu generála Sheng Baa, který vydal prohlášení, v němž vládu osmi regentů neuznává. Někdy v tuto dobu se začalo formovat společné regentství Cixi a Cian.⁴²

Po návratu na císařský dvůr v Pekingu bylo 7 regentů potrestáno a Su Shun⁴³, hlavní konspirátor, byl odsouzen k smrti. Poté bylo ustanoveno společné regentství Cixi a Cian a princ Gong byl jmenován poradcem pro politické záležitosti.⁴⁴

---

³⁹ Skupina vysoce postavených úředníků, poradci císaře.

⁴⁰ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 295

⁴¹ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 296

⁴² Tamtéž. s. 296

⁴³ Bratr prince Chenga, jež byl vůdcem klanu Mandžův v přímé linii od bratra náčelníka Nurhačiho. Spolu s princem Yi jsou hlavními aktéry spiknutí proti Cixi.

Der Ling (1931) ve svých záznamech podává tyto události opět poněkud s odlišným náhledem na situaci. Těsně před tím, než císař skončil, přišli za ním Su Shun a princ Yi a žádali jej slovy „Jmenuj nás vládci“.⁴⁵ Když se to dozvěděla Cixi od jejího krutého dvorního eunucha Li Lienyinga 李连英, zamířila ihned také k císařovu loži. O samotě se jej zeptala, zda je její syn následníkem a císař pouze přikývl. Cixi poslala pro písaře, aby se vše stvrdilo podpisem. Ovšem při předložení dokumentu před Su Shuna a Cian, se kterými byla v nepřátelském vztahu, zjistili, že dokument nenese císařskou pečeť. Autorka pak popisuje jakýsi závod eunucha Li Lienyinga a Su Shunových úředníků o to, kdo dříve v utajení vejde do místnosti, kde bylo prozatímne uloženo císařovo tělo, otevře jeho pečetní skříňku a ukradne pečeť na stvrzení císařova prohlášení. Cixi tedy získala císařskou pečeť a Su Shun a princ Yi usoudili, že je potřeba ji i s malým Tongzhi odstranit z cesty. Za tuto konspiraci však byli odsouzeni k smrti.⁴⁶

Podle Sterlinga (1992) si Cixi právě v tuto dobu, kdy se kolem ní tvořilo spiknutí za účelem zmocnění se trůnu, začala údajně více uvědomovat, že musí začít jednat. Pokud by nezasáhla do situace, mohla by přijít o své výsadní postavení. Přišla tedy se synem k loži umírajícího císaře a zeptala se ho, zda je její syn následníkem trůnu. Císař souhlasil a vyslovil přání, aby regentkami byly jeho matky. Toto ustanovení se však Su Shun rozhodl ignorovat a společně s princem Yi pokračovali v jejich plánech, které se jim později vymstily. Obecně byla záležitost následníka trůnu řešena tak, že umírající císař napsal svou volbu do zapečetěné schránky, která byla otevřena až po jeho smrti. Císař ale kvůli svému zhýralému životu onemocněl náhle a vážně. Při otevření schránky (paradoxně ještě před jeho smrtí) Gang osmi v čele se Su Shunem zjistil, že je prázdná. Su Shun, jež byl hlavním aktérem této konspirace a bažil po moci, měl několik možností. Buďto se sám stanovit císařem nebo se stát regentem nezletilého nového císaře. Tím se mohl stát Cixiin syn nebo synovec či bratranec zesnulého císaře z generace níže⁴⁷. Třetí možnost, to bylo ustanovit panovníkem syna Cixi a regenty jeho matku a císařovnu Ci'an, pro něj byla nepřipustitelná.

---

⁴⁴ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 296

⁴⁵ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. str. 72

⁴⁶ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 72 - 77

⁴⁷ Při volbě císaře se muselo přihlížet k tomu, zda pochází ze správné generace, tj. generace níže než císař. Na příkaz císaře nebo císařovny mohl být následník i adoptován.

Hledal proto nástupce jinde, a volba padla na prince Zaizhi⁴⁸, jehož kdysi císař Daoguang adoptoval (tudiž nebyl pokrevně svázán s rodem Aisin Gioro). K jeho jmenování však nikdy nedošlo.⁴⁹

Dále Sterling (1992) potvrzuje informaci, že k oficiálnímu převzetí kontroly bylo potřeba nejen být jmenován regentem, ale vlastnit i císařskou pečeť. Liší se však jeho tvrzení, kdo ve skutečnosti pečeť schraňoval. Podle něj jednu pečeť vlastnila císařovna Cian, a druhou měl u sebe Su Shun. Ten pak snadno přesvědčil situace neznalou Cian, jež o této konspiraci neměla tušení, aby s ním spolupracovala a chtěl, aby podepsala dekret, který by stanovil Gang osmi regenty a ji jako císařovnu vdovu. Cixi pak chtěl nabídnout titul císařovny vdovy, ale pod podmínkou, že by pečeť zůstala i nadále v jeho rukou. To se Cixi nelíbilo, informovala o tom císařovnu Cian a ta přikázala, aby byl Cixi přiznán titul císařovny vdovy a předána i císařská pečeť. Su Shun jako konečné rozhodnutí navrhl nový dekret, jež by sice jmenoval dvě císařovny vdovy, ale jejichž podpis (pečeť) by byl na dekretěch pouze symbolický a moc by tak zůstala v rukou regentů z Gangu osmi.⁵⁰

---

⁴⁸ Na jeho syna Pu Luna padla volba potenciálního císaře dvakrát – v roce 1875 i v roce 1908.

⁴⁹ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 69 - 82

⁵⁰ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 73 - 75

3. Regentství 1861 - 1875

3.1 2. opiová válka

V druhé polovině 20. století se Čína musela vypořádat zároveň s Tapingským povstáním, muslimskými povstáními a dalšími místními občanskými nepokoji. Povstání v té době probíhala v 17 čínských provinciích a jejich následkem se počet obyvatelstva snížil na 350 milionů. Současně se také Čína potýkala s dalším konfliktem s cizinci. Druhá opiová válka, známá také jako Arrow war nebo Anglofrancouzská válka, trvala v letech 1856 – 1860. Netýkala se přímo opia samotného, ale především hlavních aktérů, kterými jsou opět Británie a Čína. K nim se ještě přidala Francie.⁵¹

Na jihu Číny v Guangdongu se čínští úředníci dostali na loď Arrow, kterou sice vlastnila čínská strana, ale pronajímala ji Britům. Vztyčenou britskou vlajku svésili dolů a odvedli několik čínských zajatců do Pekingu. Odvedení zajatců a stále omezovaný obchod už však Britům dal záminku k vyhlášení 2. opiové války. Společně s Francouzi, jež zase vyprovokovalo zabití francouzského misionáře, poslali na sever válečnou flotilu. V roce 1858 se vylodili v přístavu u města Tianjin 天津, poblíž pevností Taku *Dagu Paotai* 大沽炮台, kde vypukl první ozbrojený střet. Spojenci zvítězili a připravili k podepsání Tianjingské smlouvy, které měly cizincům zajišťovat další otevření přístavů pro obchod, právo exteritoriality, povolení zřizování velvyslanectví, legalizaci obchodu s opiem, zaplacení reparací a škod a volný pohyb na celém čínském území jak civilistů, tak lodí. Smlouvy byly podepsány s Británií, Francií, USA a Ruskem.⁵²

Jelikož ale tyto dohody nebyly do roku 1859 Čínou uznány a nesplnily požadavky cizinců, spojenecká vojska opět zaútočila. Tentokrát ale byli poraženi. V roce 1860 Britové

---

⁵¹ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 365 - 377

⁵² Tamtéž.

a Francouzi opět zaútočili na pevnosti a vyslali do Pekingů posly, kteří ale byli císařskou armádou zadrženi a popraveni. V době, kdy britský vyslanec lord Elgin nařídil následkem těchto událostí opětovný útok na Peking, vyhlásil císař Xianfeng, aby se celý dvůr dočasně přesunul do provincie Jehol. V letech 1860 - 1861 zde císařský dvůr setrval celých 14 měsíců. Během této doby zůstal jako zástupce dvora v Pekingů ve věcech politických princ Gong a císař Xianfeng tak pouze na dálku udílel rozkazy.⁵³

Jakmile cizinci vstoupili do hlavního města a Letního paláce *Yuan Ming Yuan* 圆明园⁵⁴ a zjistili, kolik cenností se tu ukrývá, začali místo drancovat. Když se tato zpráva donesla do Jeholu, císař princů Gongovi vzkázal, aby přijal a podepsal cizinci navrhovanou Pekingskou smlouvu, která měla zaručit dodržování Tianjinských smluv. Tyto dohody byly ale jen další nerovnoprávné smlouvy, které Čína byla pod nátlakem donucena podepsat. Po přístavu v Guangdongu tak došlo k oficiálnímu otevření přístavu v Tianjinu. Dále tyto dohody zajišťovaly svobodu náboženství, pronájem ostrova Jiulong (Kowloon) Britům a další navýšení válečných reparací. Poté ještě na výstrahu celé Číně Britové spálili do základů Letní palác. V této fázi, kdy byli cizinci v centru země, volně se pohybující na čínském území, založil princ Gong nový úřad pro řízení zahraničních záležitostí *Zongli Yamen* 总理衙门, předchůdce ministerstva zahraničí, a sám stanul v jeho čele.⁵⁵

3.2 Restaurace dynastie Qing

Období po smrti císaře Xianfenga, tedy téměř celá druhá polovina 19. století, se také nazývá obdobím restaurace dynastie Qing. Byla zde snaha a znovuobnovení stabilního vlivu a víry v qingskou dynastii, jež by měla svému lidu a sama sobě dokázat, že zvládne Číně vládnout s perspektivní vizí budoucnosti. Qingská vláda však byla otřesena nedávným

---

⁵³ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 375 - 378

⁵⁴ Císařské sídlo a zahrady v Pekingů, 8 km od Zakázaného města.

⁵⁵ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 375 - 382

vpádem cizinců, jejich usazováním se ve vnitrozemí a rostoucími požadavky na mezinárodní obchod.

Počátky tohoto znovuoobnovování prestiže dynastie započal již generál Zeng Guofan při potlačování Taipingského povstání. V 60. letech byl odvelen z Pekingu zpět do provincie Hunan 湖南 za účelem potlačení těchto dlouhodobých nepokojů. Při výběru vhodných vojáků do své armády zde aplikoval jednu z hlavních zásad tradičního konfuciánského učení - hierarchii. Sám si osobně vybral své důstojníky a ti si zase osobně po jednom vybírali své další podřízené. Výhodou tohoto systému byla vysoká důvěryhodnost, morálka a myšlenková jednotnost. Vojáci byli také dobře organizováni i placeni. Začal také budovat továrny na výrobu zbraní a munice a vnitrozemské loďstvo. Mandžuský dvůr se přesvědčil o účinnosti tohoto uspořádání a věřil mu natolik, že povolil generálu Zeng Guofanovi dosazovat své důstojníky na posty guvernérů provincií. Guvernéři byli věrní stoupenci qingské dynastie a tak se na pár let díky víře v tradiční konfuciánský řád změny v politických a ekonomických záležitostech jevily jako správná cesta pro celkový rozvoj země.⁵⁶ Nové provinční vedení dokázalo potlačit i povstání hnutí Nien a další na severu propukající nepokoje, které během této doby vyvstaly. S generálem se do čela restaurace postavili princ Gong a úředníci Li Hongzhang 李鴻章 (1823 – 1901) a Zuo Zongtang 左宗棠 (1812 – 1885). V období 1861 – 1872 se pozornost soustředila na podporu rozvoje průmyslu. Vznikaly nové společenské třídy kapitalistů a průmyslníků. Pod přímým vedením vlády se budovaly továrny na výrobu lodí, zbraní a strojů. V druhé fázi 1872 – 1894 se výroba rozšířila na rozmanitá odvětví a vláda na podniky už jen dohlížela. Začaly se také budovat školy a zvýšilo se procento využití zemědělské půdy.⁵⁷

Na první pohled se může zdát, že se vše úspěšně vrátilo do starých kolejí. Ale to je také hlavní příčina problému, proč se tempo rozvoje a restaurace samotná zpomalovala, až nakonec přestala být v 70. letech 19. století zcela účinná a pravděpodobně se stala až kontraproduktivní (hlavně pro qingský dvůr). Jak uvádí Fairbank (1998), tento duální režim se řídil heslem „čínské učení jako základ, západní učení pro praktické účely“.⁵⁸ Důvodem,

---

⁵⁶ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 245 - 246

⁵⁷ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 378

⁵⁸ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 251

proč však nemohl dlouhodobě fungovat, bylo tradiční konfuciánské smýšlení, potřeba dodržovat řád a danou hierarchii a averze regentky Cixi k radikálním změnám. Systém se tak stával čím dál více strnulý a nepružný k okolním podnětům modernizace. Dalším faktem bylo, že se u nespokojených a nezávislost podporujících pohraničních oblastí kvůli intervenci cizinců začaly pomalu projevovat tendence odtržení se od Číny a osamostatnění. Objevily se tak další nepokoje, zejména na západě v Xinjiangu a jihozápadě v Tibetu.⁵⁹

Od 70. let až do konce 19. století snaha o sebeposilování dynastie ve své podstatě již dále nevykazovala žádné pozitivní výsledky. V tomto období se čím dál více začaly projevovat nároky cizinců týkajících se přerozdělování čínského území na jejich pronajatá území.⁶⁰

3.3 Císař Tongzhi

Císař Tongzhi dospěl a v roce 1872 mu byla jeho matkou vybrána choť, císařovna Xiaozheyi 孝哲毅 (1854 – 1875). O rok později bylo regentství Cixi a Cian ukončeno a oficiálně se stal jediným vládnoucím panovníkem Číny. Jeho vláda trvala pouhé dva roky. Byla to však vláda v pozadí s Cixi, která měla stále velký vliv, protože císař musel svou matku ctít a poslouchat. Cian jako regentka nebyla průbojná a měla velmi malou moc. V kontrastu s tím Cixiina moc rostla, protože si dokázala získat důvěru úředníků, které v rámci její pravomoci dosazovala na důležité úřednické posty a skrze ně pak řídila politické záležitosti. V paláci vše zase řídila díky svým věrným eunuchům. Její vrchní eunuch An Dehai 安德海 byl však v roce 1869 záhadně odstraněn a Cixi podezírala Cian a prince Gongga, že tak vystoupili proti její vládě. Údajně se poté obrátila proti Cian za to, že si získávala přízeň císaře. Regentství Cixi a Cian bylo v roce 1874 kvůli císařově nemoci obnoveno. Podle potvrzených informací císař Tongzhi zemřel v roce 1875 na neštovice a

---

⁵⁹ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 379

⁶⁰ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 378 - 380

nezanechal po sobě žádného potomka. Okolo příčiny jeho smrti se však tvoří mnoho spekulací.⁶¹

Ihned po jeho smrti Cixi a Cian svolaly shromáždění, na kterém bylo usneseno, že jako nový císař bude vybrán a adoptován nejstarší, ale teprve tříletý, syn prince Chuna 醇親王(1883 – 1951)⁶² a Wanzhen (sestra Cixi), Zaitian 載湉⁶³, známý jako císař Guangxu 光緒皇帝 (1871 – 1908). Cixi a Cian se tedy opět staly regentkami. Volba císaře však byla proti oficiálním ustanovením, podle kterých v případě, že není právoplatný dědic, měl být následovník vybrán z generace níže, která následovala po zesnulém císaři. Dle nařízení měl být oficiálně vybrán synovec zemřelého císaře. V tom případě by ale pozice císařovny vdovy byla postoupena Xiaozheyi, kterou Cixi neměla ráda. Následkem těchto machinací o následníka trůnu spáchala Xiaozheyi sebevraždu (některé zdroje uvádí, že neviděla žádnou naději pro své nenarozené dítě).⁶⁴

Co se týče vlády císaře Tongzhi, Der Ling (1931) přímo říká, že se císař se svou matkou ochotně radil ve všech záležitostech a řídil se jejími příkazy.⁶⁵ Bland a Backhouse (1910) ale píše, že s ní měl císař za své vlády mnoho neshod, například, že jí odmítal dávat na kontrolu státnické dokumenty, které sám bez jejího souhlasu schvaloval.⁶⁶ Cixi ho ve všem jako svého jediného milovaného syna podporovala a dopřávala mu všech výhod u dvora. Jeho zhýralý život byl údajně také příčinou jeho brzké smrti v roce 1875. Podle Der Ling (1931) se stejně jako jeho otec, císař Xianfeng, rád oddával společnosti žen, nejen těch u dvora, ale i z nižších vrstev, za nimiž z paláce spolu s pochybnými eunuchy rád prchal. Jeho zdraví tak bylo podlomeno různými nemocemi a tak, když ho jednou zchvátily

---

⁶¹ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 296 - 297

⁶² 1840 - 1891, 7. syn císaře Daogunga.

⁶³ Osobní jméno císaře Guangxuho.

⁶⁴ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 297

⁶⁵ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 130 - 131

⁶⁶ Bland, J.O.P; Backhouse, E. *China Under The Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu Hsi*, 1910. s. 118

neštovice, nemoci podlehl. Cixi však byla obviněna z toho, že mu pomalu podávala jed a zavraždila ho, aby se opět mohla ujmout vlády.⁶⁷

Cixiina pozice byla v ohrožení, protože na post císařovny vdovy měla postoupit Xiaozheyi. To se však nikdy nestalo, jelikož Xiaozheyi spáchala sebevraždu, ke které ji Cixi dle tvrzení Der Ling (1931) navedla, aby se mohla zase ujmout regentství a sama určit následníka trůnu. Aby si Cixi upevnila své postavení, vybrala malého Zaitiana a vyzvala Velkou radu, aby jej jmenovala novým císařem.⁶⁸ S jejími kroky ale nesouhlasili starší členové císařské rodiny a navrhovali jako nástupce malého prince Pu Luna 溥伦 (ten byl ale adoptovaný a tím pádem z nepřímé linie potomků). Další potenciální volbou mohl být syn prince Gongga, ale podle Bland a Backhouse (1910) měla později s princem Gongem špatné vztahy, stejně jako s regentkou Cian. Cixiina slova ale měla velkou váhu a tak se v roce 1875 stala regentkou nezletilého císaře Guangxuho.⁶⁹

Tvrzení o Cixiiné nenávisti k císařovně Xiaozheyi Sterling (1992) popírá a obhajuje ji tím, že císařovninu dítě ani císařovna samotná by v jejím postavení u dvora nehráli žádnou roli a vyzdvihuje fakt, že Cixi přece Xiaozheyi vybrala pro svého syna. Navíc uvádí, že se sama Cixi pravděpodobně stala obětí dalšího pokusu o vraždu (někdo se ji snažil otrávit), kvůli kterémuž pak byla až do roku 1883 dlouhodobě nemocná.⁷⁰

---

⁶⁷ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 131

⁶⁸ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 131 - 132

⁶⁹ Bland, J.O.P; Backhouse, E. *China Under The Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu Hsi*, 1910. s. 121 - 123

⁷⁰ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 143 - 144

4. Regentství 1875 - 1908

4.1 Císař Guangxu

V průběhu od 70. let do počátku Čínsko-japonské války v roce 1894 byl v Číně relativní mír. V roce 1880 Cixi onemocněla a Cian se stala jediným oficiálním regentem císaře Guangxuho. V roce 1881 ale náhle onemocněla i Cian a na druhý den zemřela. Příčiny její smrti nejsou objasněny. Poté se Cixi rozhodla svůj vliv upevnit. V roce 1884 odvolala prince Gongga z jeho funkcí (pravděpodobně kvůli incidentu s eunuchem An Dehaiem a rozdělila sféry jeho vlivu, mezi prince Chuna, prince Chinga 慶親王 a prince Liho. Tyto pozice se týkaly vedení úřadu pro zahraniční záležitosti, armády a Velké rady. Záležitosti v paláci byly svěřeny několika hlavním eunuchům, mezi nimiž byl i věrný a obávaný Li Liaying, a záležitosti na celonárodní úrovni měl na starosti státník Li Hongzhang. V roce 1889 vybrala Cixi císaři Guangxumu jako choť svou neteř a vzdala se svého regentství.⁷¹

Cixi chtěla v první řadě zachovat tradiční řád a udržet se u moci veškerého dění. Její politická rozhodnutí, hledící především na své osobní zájmy, nenašla pochopení u spousty pokrokově smýšlejících učenců. Mezi ně patřil i císař Guangxu, kterému se dostalo západního vzdělání. Byl tedy příznivě nakloněn krokům k restauraci dynastie a dalším reformám, které podle jeho mínění bylo nutné uskutečnit, aby Čína mohla dosáhnout ekonomické velikosti a vyspělosti na úrovni západních zemí. Během vlády císaře Guangxuho se Cixi přesunula do Letního paláce *Yihe Yuan* 颐和园 v Zakázaném městě, a odtud opět zpovzdálí vše řídila.⁷²

---

⁷¹ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 298

⁷² Tamtéž.

Podle Sterlinga (1992) měla na výchovu Guangxuho vliv převážně Cian, protože Cixi se léčila ze své nemoci. Jeho biologická matka i Cian se k němu údajně chovaly velice odtažitě, dokonce byl jimi i eunuchy odmalička týrán. V Zakázaném městě byl pod obrovským tlakem, protože na něj bylo důsledně dohlíženo, aby se z něj stal zodpovědný císař. Z těchto důvodů měl podlomené psychické i fyzické zdraví (nikdy nemohl mít plnohodnotný partnerský život).⁷³ Právě kvůli neshodám o jeho výchově vznikl střet mezi Cixi a Cian, která v roce 1881 náhle onemocněla a druhý den na to zemřela. Der Ling (1931) jako příčinu uvádí zlost a vztek.⁷⁴ Bland a Backhouse (1910) se pouze zmiňují, že náhle podlehla neznámé nemoci.⁷⁵

Cixi pak tedy císaři jako choť vybrala dceru svého bratra. Tento krok byl ale čistě z politických důvodů zachovat i nadále rod Yehe jako jeden z nejmocnějších a také upevnit její vliv. Der Ling (1931) Guangxuho popisuje jako císaře, jenž mohl vykonat velké věci a reformovat tradičně smýšlející Čínu na mocné impérium, ale také jako zbabělce, jež nakonec všechno vzdal ve prospěch Cixi. Císař ji musel pravidelně navštěvovat a radit se s ní o důležitých rozhodnutích, protože „dokud Osvícená žije, nebude nikdy jiného skutečného vládce v Číně“.⁷⁶ Sterling (1992) jej nazývá „obětí etikety“ a píše, že „chtěl vládnout, ale nemohl, protože mohl jen následovat a vždy čekat na někoho, kdo mu ukáže cestu“.⁷⁷

4.2 Čínsko-japonská válka a 100 dní reforem

V roce 1894 – 1895 vypukla Čínsko-japonská válka, jejíž vedení bylo svěřeno provinčnímu guvernérovi Li Hongzhangovi. Od roku 1885 společně s princem Chunem zastával řídicí funkci v úřadu pro námořní záležitosti. Díky své početní převaze byla favorizovaným vítězem Čína. Jenže jak se záhy zjistilo, bez řádné organizace to nic

---

⁷³ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 160 - 167

⁷⁴ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 135

⁷⁵ Bland, J.O.P; Backhouse, E. *China Under The Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu Hsi*, 1910. s. 152

⁷⁶ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 138 - 141

⁷⁷ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 167

neznamenal. Čína sice přejala od západu spoustu technických produktů jako stroje, lodě a zbraně, ale (na rozdíl od Japonska) neuměla tyto výhody vhodně zužitkovat. V době před střetem s Japonskem použila Cixi v letech 1886 – 1891 zdroje financí určené pro válečné účely na přestavbu jejího sídla v Zakázaném městě, Letního paláce, a vybudování slavné mramorové lodi. Na válku tedy z výše uvedených příčin chyběly finanční prostředky a není divu, že při přímém střetu flotil válčících zemí byli Číňané rozprášeni. Porážka byla potupná i vzhledem k tomu, jaké snahy byly vynaloženy na znovuoobnovení slávy dynastie a průmyslového rozvoje.⁷⁸

Ke konci 19. století stále více sílily prozápadní myšlenky a potřeba politických, společenských a ekonomických změn. Tomuto období snahy reformovat Čínu se také říká Sto dní reformem (čínsky *Wuxu bianfa* 戊戌变法). Císař Guangxu byl porážkou ve válce vyburcován podniknout jisté reformní kroky a sám si s pomocí svého učitele zprostředkoval setkání s Kang Youweiem 康有为 (1858 – 1927), jedním z tehdejších velmi vzdělaných učenců, radikálních propagátorů změn. Společně tak stanovili na 70 reformem, týkajících se školství, armády, průmyslu, zemědělství a jiné. V roce 1898 došlo k pokusu o radikální modernizaci, která ale nebyla úspěšná, jelikož hlasy zastánců konzervativní politiky byly silnější. Úředníci se báli, že přijdou o své posty a Cixi si uvědomovala, že císařova moc by se díky reformám pravděpodobně zvětšila.⁷⁹

Prosadit tyto reformy se souhlasem Cixi bylo nemožné a proto se císař Guangxu uchýlil k plánu povolat generála Yuan Shikaie 袁世凯 (1859 – 1916), který měl Cixi bezpečně udržet v Letním paláci po dobu potřebnou k nutným změnám. Generál Yuan Shikai však císařovy rozkazy nesplnil, podvedl jej a jeho plány vyrazil Cixi. Císařovy dobře myšlené reformy tak byly odsouzeny k zániku. Následkem toho došlo v Zakázaném městě k puči, Cixi dala císaře Guangxuho zavřít do malého domku na ostrově v Zakázaném městě, donutila ho zřít se vlády a již potřetí se stala vládkyní celé Číny. Ostatní stoupenci reformního hnutí utekli do zahraničí nebo byli odstraněni. Jako korunní princ byl jmenován

---

⁷⁸ Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 254

⁷⁹ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 298

syn prince Duana 端郡王. Princ Duan hrál později důležitou roli v incidentu Boxerského hnutí (čínsky *Yiheduan yundong* 义和团运动).⁸⁰

4.3 Boxerské povstání a útěk do Xi'anu

Po Taipingském povstání je Boxerské povstání jedna z nejsmutnějších událostí z období pozdních Qingů. V roce 1899 začalo být v provincii Shandong aktivní tajné hnutí tzv. Boxerů.⁸¹ Tito lidé byli válečníci, kteří k boji používali techniku bojových umění (boxu). Před zápasem vždy prošli šamanským rituálem, jenž je připravil k boji a díky kterému věřili, že jsou neporazitelní.⁸² Der Ling (1931) popisuje „Boxery“ jako lidi bez domova, potulné komedianty, kejklíře a zpěváky, kteří dobře ovládali bojová umění. Označuje je pojmenováním *mai yi de*, což v překladu do češtiny znamená něco jako muži činu, jež dokáží nevídané věci. Tito lidé se přes den živili svým vystoupením, v noci se z nich stávali zlodějíčkové a kapsáři.⁸³

Prince Duan se neoficiálně postavil do čela tohoto hnutí. Jeho plán byl vycvičit nepřemožitelnou sílu, jež by jednou provždy vyhnala cizince ze země spolu s Číňany, kteří konvertovali na křesťanství. S jeho souhlasem vstoupili Boxeři 11. května 1900 do Pekingu a dostali povolení zabít všechny cizince. V Pekingu a dalších provinciích bylo zabito na několik stovek cizinců i čínských křesťanů. Ministr pro zahraniční záležitosti požádal o pomoc cizinecká vojska, která 17. května dobyla pevnosti Taku u města Tianjin. O dva dny později bylo regentkou Cixi vydáno prohlášení, aby cizinci do 24 hodin opustili v doprovodu císařské armády město. Cizinecká velvyslanectví se však ve svých čtvrtích opevnila a požádala o pomoc vládu svých zemí. Tak v roce 1900 započalo několikátýdenní obléhání v ulicích Pekingu a další boje převážně v provinciích Shandong a Hebei. Na žádost obléhaných velvyslanectví jim do Číny na pomoc dorazilo několik stovek Japonců,

---

⁸⁰ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 298

⁸¹ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 299

⁸² Fairbank, K. John. *Dějiny Číny*, 1998. s. 267

⁸³ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 177 - 180

Francouzů, Rusů, Američanů, Britů, Rakušanů a Němců. Záchrané vojsko ale bylo zfanatizovanými boxery poraženo a cizí země musely tentokrát vyslat další, již několikatisícovou armádu, která 14. srpna 1900 vstoupila do Pekingu a začala město drancovat.⁸⁴

Také podle Der Ling (1931) měl princ Duan velký podíl na událostech Boxerského hnutí. Stejně jako Cixi údajně nenáviděl cizince. Jeho život naplňovalo setkávání se s nižšími vrstvami obyvatelstva, mezi nimiž se začalo formovat Boxerské hnutí. Chtěl si především získat přízeň regentky Cixi a byla mu udělena soukromá audience, při níž jí chtěl ukázat bojovnost a odhodlání boxerů, kteří byli slepě vedeni k víře v jejich neporazitelnost. *„Není nic, co bychom nedovedli! Jsme čínský drak, jehož pařáty zatnou se do měkkých a přečpaných těl cizích barbarů a roztrhají je, takže žádný z nich nezůstane naživu ve Středním Království! Jsme nepřemožitelní! Kulky nás nezabijejí, nože nás nemrzačí – a my víme, jak zabíjet.“* Cixi, jež byla silně věřící osobou a byla ohromena jejich nacvičeným vystoupením, uvěřila, a dala osudný rozkaz, aby byl zahájen útok na velvyslanectví v Peking.⁸⁵

4.4 Konec císařství a dynastie Qing

Následkem obsazení Pekingu armádou cizích mocností se Cixi 14. srpna 1900 společně s císařem Guangxu, několika úředníky a věrnými služebníky rozhodla město opustit a dvůr přesunout do města Xi'an 西安 v provincii Shaanxi. Státní záležitosti v Pekingu byly v dobu nepřítomnosti dvora svěřeny úředníku Li Hongzhangovi. Císařský dvůr setrval v Xi'anu téměř dva roky do té doby, než se situace v Pekingu uklidnila a bylo možné se vrátit zpět. Během pobytu v Xi'anu Cixi paradoxně vydala prohlášení vyzývající ke změně v politických a společenských otázkách. Tento reformní dekret byl po obsahové stránce velmi podobný tomu, který chtěl uplatnit císař Guangxu o dva roky dříve, ale za jehož pokus o prosazení byl pak sesazen z trůnu a uvržen do domácího vězení. V lednu

⁸⁴ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 396 - 399

⁸⁵ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 177 - 181

roku 1902 se císařský dvůr vrátil zpět do Pekingu a postoj regentky Cixi vůči cizincům se od té doby začal měnit. Po návratu oficiálně v paláci přijala mnoho diplomatů a jejich manželek, misionářů a další cizince a začala s nimi udržovat dobré vztahy. V roce 1905 také vydala dekret ke zrušení státních zkoušek, dala souhlas k vybudování moderních škol a povolení posílat studenty do zahraničí, převážně do Japonska.⁸⁶

Sláva dynastie na konci 19. století již však definitivně upadla a do popředí se dostaly spíše politické události týkající se proreformních hnutí, jež této chaotické a rozvrácené situace využili k několika pokusům o svržení dynastie Qing. V jihovýchodní Číně tak začala opět propukat lidová povstání. V této době se také do popředí dostává i osobnost Sun Yixiana 孙逸仙 (1866 – 1925), známého v českém jazyce spíše jako Dr. Sunjatsen. Během následujících posledních let dynastie Qing se Dr. Sunjatsen snažil vyburcovat čínský lid ke svržení dynastie. Jeho pokusy však byly několikrát zmařeny císařskou armádou, byl vykázán ze země a nucen uprchnout do zahraničí. Nejen tyto snahy o další politické reformy, ale i všudypřítomný vliv cizinců již však měl za následek přehodnocení situace velkou částí čínských učenců a státníků a v letech 1900 – 1911 se tak začaly formovat různé radikální prozápadní společnosti. V roce 1911 pak byla definitivně sesazena poslední vládnoucí dynastie a byla vyhlášena Čínská republika.⁸⁷

Der Ling (1931) píše, že Cixi po návratu do Pekingu začala zpustošené město opravovat, ale nikdy nechtěla opravit cesty v Zakázaném městě, aby jí „navždy připomínaly její omyl i nehasnoucí zášť vůči cizincům“.⁸⁸ Údajně také rozkázala svému dvornímu eunuchovi Li Lianyingovi, aby převzal do svých rukou rozhodování o léčbě nemocného a stále v zajetí drženého císaře Guangxuho. Podle autorčina tvrzení to byl ale skrytý příkaz, aby císaře zavraždil, protože Cixi z politických i osobních důvodů nechtěla, aby ji přežil.⁸⁹

Císař Guangxu zemřel 14. listopadu 1908. Avšak podle doložených spolehlivých historických materiálů příčiny jeho smrti nejsou objasněny. Po jeho smrti Cixi jako císaře jmenovala tehdy tříletého vnuka generála Rong Lua 荣禄 (1836 – 1903), Pu Yiho 溥仪 (1906 – 1967), a jeho regentem prince Chuna. Jejich vláda trvala pouhé tři roky 1908 –

⁸⁶ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 299

⁸⁷ Liščák, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*, 2008. s. 380 - 381

⁸⁸ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 214

⁸⁹ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 227 - 243

1911 a Pu Yi se tak stal posledním čínským císařem. Cixi zemřela ve věku 74 let přirozenou smrtí o dva dny později, 15. listopadu 1908. Bylo jí dáno posmrtné jméno Xiao Qin Xian Huanghou 孝欽顯皇后.⁹⁰

---

⁹⁰ Hummel, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943. s. 299

5. Pravda vs. mýtus

5.1 Představy, které se o Cixi vžily

Dosud byla práce koncipována na seriózních historických materiálech, které byly následně doplněny o další nepodložené názory na příčiny a průběh dějinných událostí a života regentky Cixi. Následující část práce má za cíl uvést další relativně diskutabilní a nepodložené informace o jejím osobním životě. Zmíněné osoby a vybrané události, jichž se text týká a jež nebyly podloženy v hlavním pramenu zvoleném pro tuto práci, jsou čerpány převážně z knih Princzny Der Ling *Krutá císařovna* (1931) a Seagravea Sterlinga *Dragon lady* (1992).

Pro doplnění zajímavého kontrastu se skutečností byla vybrána také historická próza *Tajný deník čínské císařovny* (1968), jejímž autorem je Johan Fabricius (1899 – 1981), významný holandský cestovatel a spisovatel. Je autorem mnoha historických románů, v nichž obratně propojuje jak dějinné události, tak i napětí, mezilidské vztahy a rozmanitá cizokrajná prostředí. Jedním z jeho slavných děl je i román o regentce Cixi. V této knize líčí Cixi retrospektivně v první osobě formou fiktivního deníku své životní úspěchy, zkušenosti a zážitky, které během života v Zakázaném městě dosáhla. Kniha je pravděpodobně jednou z nejautentičtějších beletrií napsaných o životě Cixi. Ve své podstatě se snaží držet pravdivých historických událostí, nicméně z důvodu, že je to barvitě líčený historický román určený pro širokou veřejnost, osoby, jež v díle vystupují a vztahy mezi nimi jsou velmi zkreslené, aby především podnítily čtenářovu fantazii.

5.2 Konkubína Li Fei

Tato kapitola bude věnována konkubíně Li Fei, jež podle Sterlinga (1992) měla u qingského dvora poměrně důležitou roli. Je nutno podotknout skutečnost, že Der Ling (1931), Bland a Backhouse (1910) ani jiné prameny o Li Fei neuvádějí žádné spolehlivé informace, anebo se o ní vůbec nezmiňují. Sterling (1992) však píše, že tato konkubína druhého stupně byla v záznamech historických událostí zaměňována za Cixi.⁹¹

Podle vyprávění Der Ling (1931) byla císařovou oblíbenkyní půvabná Cixi, alias konkubína Yi, a císař Xianfeng se do ní bezmezně a bláznivě zamiloval.⁹² V historických pramenech i románech se čtenář může dočíst, že Cixi byla velmi vzdělaná, uměla číst, psát, malovat a měla přehled v historii i literatuře.⁹³ A také prý měla na císaře vliv ve věcech politického dění a rozhodování. Údajně s císařem trávila dlouhé hodiny, předčítala mu státnické dekrety a pomáhala mu v otázkách týkajících se politického rozhodování.⁹⁴ To ale Sterling (1992) například zpochybňuje jedním tvrzením, že konkubíny se běžně číst a psát neučily a dále také na základě výroku malíře Huberta Vose⁹⁵, který Cixi v roce 1905 osobně maloval a zaznamenal, že měla problém se čtením dekretů.⁹⁶

Výroky o oblíbenosti Cixi jako milenky dále Sterling (1992) popírá a uvádí, že onou císařovou favorizovanou konkubínou byla Li Fei, s níž zplodil dceru Rong An 荣安. A právě v době sexuální neschopnosti Li Fei si vyhlídl Cixi. Po narození Rong An byla zase těhotenstvím omezená Cixi, a tak se vrátil k Li Fei. Sterling (1992) uvádí, že osobou, jež císaři radila ve státnických záležitostech a měla na něj velký vliv až do konce jeho života, byla konkubína Li Fei (a skupina vysoce postavených úředníků v čele s předsedou správní rady Su Shunem). Po smrti císaře Xianfenga však nejsou o Li Fei vedeny žádné záznamy a doposud není doložen žádný důkaz o tom, co se s ní stalo.⁹⁷

---

⁹¹ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 82 - 83

⁹² Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 35 - 37

⁹³ Bland, J.O.P; Backhouse, E. *China undertThe Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu Hsi*, 1910. s. 8

⁹⁴ Fabricius, Johan. *Tajný deník čínské císařovny*, 1987. s. 33 - 40

⁹⁵ Huboer Vos, 1855 – 1935, holandský malíř.

⁹⁶ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 32

⁹⁷ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 36 - 41

5.3 Císařovna Cian

O osobnosti císařovny Cian jsou také známy poměrně odlišné informace. Der Ling (1931) ve své knize *Krutá císařovna* popisuje nepřátelský vztah mezi Cixi a Cian, který mezi nimi byl již od první chvíle, co se setkaly při audienci nominovaných konkubín v roce 1861. Později ji nenáviděla ještě více, protože údajně nechala zavraždit Cixiina oblíbeného eunucha An Dehaie. V těchto tvrzeních se ale rozchází se Sterlingem (1992) a jeho informacemi, které tuto událost popisují za zcela jiných okolností. Podle něj ve volbě budoucích konkubín neměla slovo Cian, ale vdova po císaři Daoguangovi, a Cian byla v tu dobu čerstvě postoupena na post císařovny. Další odlišná interpretace se týká toho, že do světla událostí uvedl konkubínu Li Fei. Dává tím najevo, že osobou, ke které měla Cixi ve skutečnosti nenávistný vztah, mohla být právě tato oblíbená souložnice císaře Xianfenga.⁹⁸ Povahu Cian popisuje jako mírnější a snadno manipulovatelnou. Dále také píše, že v době volby následníka po zemřelém císaři Xianfengovi, Cixi a Cian společně jako regentky spřádaly plány s princem Gongem na opatření proti převzetí moci princem Yi, Su Shunem, a několika nejvyššími úředníky, které Sterling (1992) nazývá tzv. Gang osmi.⁹⁹

Naopak Fabricius (1968) například říká, že Cixi spolu s Cian vyrůstaly v domě otce Cian, Mujangy, a líčí je jako nerozlučné přítelkyně, ze kterých se časem staly v paláci sokyně v lásce i politických záležitostech. Fabricius (1968) také popisuje velmi důvěrný až sexuální vztah Cian a Cixi ještě před přijetím do Zakázaného města i poté, co každá z nich získala rozdílný post konkubíny. Cixi, jak píše, se podle něj stala císařovou milenkou mnohem dříve než Cian a Cixi se pak u císaře přimluvila, aby vzal Cian na milost a až teprve pak si jí začal více všimnout a později ji přijal za svou choť.¹⁰⁰ Vezme-li se ale v úvahu vyprávění Der Ling (1931) není možné, aby tyto dvě dívky spolu vyrůstaly bok po boku jako dvě nejlepší přítelkyně, ze kterých se až o hodně let později staly sokyně. To bylo

---

⁹⁸ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 36 – 41

⁹⁹ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 91 – 94

¹⁰⁰ Fabricius, Johan. *Tajný deník čínské císařovny*, 1987. s. 23 - 41

z důvodu, že Cian přišla do paláce mnohem dříve se svou starší sestrou a v době přijetí Cixi jako konkubíny již údajně byla císařovnou.¹⁰¹

5.3 Vojenský generál Rong Lu

Podle mnoha literárních zdrojů byl generál Rong Lu jednou z důležitých osobností, jež byla propojena s osudy regentky Cixi. Téměř ve všech materiálech vybraných pro tuto práci je zmínka o lásce mezi regentkou Cixi a generálem Rong Luem. Der Ling (1931) se v předmluvě knihy *Krutá císařovna* zmiňuje: „*V líčení lásky Rong Lu k Velké Osvícené*¹⁰² *přidržela jsem se přesně pravdy, usilujíc jen o lidskou, čitelnou líceň.*“¹⁰³ Ve své knize popisuje jejich utajovaný milenecký vztah. Čtenář se s Rong Lu setká již na několika prvních stranách, kdy familiárně navštěvuje otce Cixi, v době ještě před jejím odchodem do paláce (a tajně se pak Cixi samotnou setkává na milostných dostaveníčkách). Rong Lu se ve svém mládí stal mandžuským velitelem stráží a pohyboval se tak u císařského dvora. Der Ling (1931) zde píše o jeho skryté žárlivosti, kterou musel potlačovat, když se Cixi stala konkubínou a později i matkou budoucího císaře. Popisuje také jeho skrytou nelibost, jenž cítil ke své ženě Mei¹⁰⁴, kterou mu sama Cixi vybrala.¹⁰⁵

Podle vyprávění Der Ling (1931) když v roce 1861 došlo k údajnému pokusu o vraždu Cixi, se Rong Lu stal hrdinou a zachránil jí život. V tomto roce v Jeholu skonal císař Xianfeng a podle tradice měla být rakev s jeho tělem převezena zpět do Pekingu, kde ho měli přivítat císařovna Cian, Cixi a její syn. Aby se mohlo dostat této tradice, bylo potřeba Cian, Cixi a malého císaře Tongzhi dostat do hlavního města dříve než smuteční průvod s císařovými ostatky. Byla tedy přichystána výprava, během jejíž cesty z Jeholu došlo k nečekaným událostem, konkrétně k pokusu o vraždu Cixi. Tato vražda byla

---

¹⁰¹ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 26 - 32

¹⁰² Přeloženo J. Vilímkem z anglického názvu *The Old Buddha*.

¹⁰³ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 8

¹⁰⁴ Dcera Su Shuna.

¹⁰⁵ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 99 - 102

pravděpodobně objednána Su Shunem a úředníky Gangu osmi. Hlavní příčinou mohl být spor mezi Su Shunem a Cixi o tom, kdo se stane novým vládcem Číny. A právě Rong Lu, který měl tušení, že se něco takového může stát, se rozjel na půli cesty za vyslanou výpravou, aby zachránil Cixi a jejímu synovi život a bezpečně je dopravil do Pekingu. Su Shun byl i s princem Yi a celou svou rodinou ztrestán jako zrádce a odsouzen k smrti. Později Cixi Rong Lua dosadila na uvolněné místo po Su Shunovi a povýšila jej na kancléře. Za jeho věrnost ho Cixi v dalších letech vyznamenala mnoha tituly. Od roku 1898 tak údajně zastával funkci provinčního krále ve městě Tianjin, ministra zahraničí, předsedy Velké rady a vojenského ministra. Rong Luovu dceru provdala za člena císařské rodiny, prince Chuna, a sama dala jméno jejich synovi – Pu Yi.¹⁰⁶

Autorka knihy Der Ling (1931) uvádí, že tyto Cixiiny kroky ale nemusely být čistě politická opatření a odměnění jedince za zásluhy, ale že jej jednoduše chtěla mít nablízku jako milence a odvděčit se za jeho celoživotní věrnost. Ovšem zdůrazňuje skutečnost, že mezi nimi po dobu Cixiiny vlády nikdy nedošlo k žádnému kontaktu, a že jejich náklonnost byla postavena na mnohem silnějších základech než fyzický kontakt.¹⁰⁷ Jejich láska byla odsouzena k nenaplnění kvůli Cixiiné ctižádosti stát se mocnou čínskou vládkyní. V roce 1903 se k ní donesla zpráva, že Rong Lu zemřel. Byla z toho velmi otřesena a po jeho smrti se velmi změnila a sešla stářím. Cítila, že vláda Mandžůů je u konce a po Rong Luově smrti jakoby ztratila chuť žít.¹⁰⁸

Co se týče výše popsaného pokusu o vraždu, Der Ling (1931) se v těchto událostech shoduje s Bland a Backhouse (1910). Ti také potvrzují informaci, že mezi nimi byl vřelý vztah.¹⁰⁹ Sterling (1992) však opět uvádí zcela odlišné informace. Například, že na cestě zpět do Pekingu Cixi a Cian doprovázel jiný generál, kterého tam z Pekingu vyslal sám princ Gong. O pokusu o vraždu se nezmiňuje vůbec.¹¹⁰

Cixi také bývá mnohdy viněna z vražd císařů, císařoven, konkubín a dalších lidí, které ve skutečnosti pravděpodobně nezabila, jelikož tyto informace nejsou doloženy

---

¹⁰⁶ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 216 - 218

¹⁰⁷ Tamtéž. s. 82 -96

¹⁰⁸ Tamtéž. s. 232

¹⁰⁹ Bland, J.O.P; Backhouse, E. *China under the Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu His*, 1910. s. 34

¹¹⁰ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 78-79

žádným záznamem potvrzujícím jejich pravdivost.¹¹¹ Je jí také přisuzována mnohem větší rodičovská role kvůli výrokům, že byla milenkou eunuchů An Dehaie a Li Lianyinga a že An Dehaiovi dokonce porodila dítě.¹¹² Údajně měla dítě i s generálem Rong Luem.¹¹³ Je zde ale zřejmý fakt, že eunuchové, kleštěnci, byli sexuálně nezpůsobilí. Co se týče Rong Lua, Der Ling (1931) zdůrazňuje, že v paláci zůstával po setmění pouze jediný muž a tím byl samotný císař.¹¹⁴

Fabricius (1968) naopak události ještě přibarvuje a popisuje otevřený milenecký vztah Rong Lua a Cixi a líčí jejich milostná dobrodružství, která se odehrávají přímo v Cixiině ložnici.¹¹⁵

5.1 Literatura a film

Odkaz osobnosti regentky Cixi je silný i v současné moderní době. Bylo o ní napsáno na několik desítek historických románů a natočeno několik filmů. Z historických románů je to například již zmíněný *Tajný deník čínské císařovny* (J. Fabricius, 1968). Z brakové literatury pak *Císařovna Orchidej* (A. Min, 2003). Tato kniha je však z velké části smyšlená a v žádném případě nelíčí skutečné faktograficky doložené události. Z filmů jsou to například hongkongský film *The Empress Dowager Qing guo qing cheng 倾国倾城* (1975) nebo *Sorrows of the Forbidden City Qinggong mishi 清宫秘史* (1948). Z americké produkce například *55 Days at Peking* (1963). Zmínka o Cixi je i v dalších biografických filmech Li Lianying: *The Imperial Eunuch Da Taijian Li Lianying 大太监李莲英* (1991) a koprodukčním filmu *The Last Emperor* (1987). Tato a jiná díla se často od skutečnosti

---

¹¹¹ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 168

¹¹² Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 7

¹¹³ Seagrave, Sterling. *Dragon Lady*, 1993. s. 165

¹¹⁴ Princezna Der Ling. *Krutá císařovna*, 1931. s. 175

¹¹⁵ Fabricius, Johan. *Tajný deník čínské císařovny*, 1987. s. 105 - 108

velmi odchylují a divák či čtenář má jen malou pravděpodobnost, že se dozví skutečně pravdivé informace o životě regentky Cixi.¹¹⁶

---

¹¹⁶ The Smithsonian's Museums of Asian Art. Dostupné na:
<http://www.asia.si.edu/explore/china/powerplay/default.asp>

7. Závěr

V této bakalářské diplomové práci jsou popsány historické události období mandžuské dynastie Qing a její vlády na přelomu 19. a 20. století. Tato obecně známá dějinná fakta jsou propojena s životem regentky Cixi a jejím politickým vlivem v letech 1861 - 1908.

Hlavním cílem této práce bylo představit reálnou pravdu o osobním životě a vládě regentky Cixi. Faktem zůstává, že materiálů, kde jsou tyto skutečnosti popsány, je velmi málo. V samotných pramenech zvolených pro sestavení této práce se popis historických událostí značně liší. Otázkou zůstává, do jaké míry jsou všechny tyto informace pravdivé. Osobnost regentky Cixi se tak kvůli tomu stává mýtickou postavou, o jejímž životě nebude celistvá pravda patrně nikdy známa.

V dnešní moderní době je regentka Cixi pokládána za krutou a nemilosrdnou císařovnu, jejíž politická rozhodnutí vesměs negativně ovlivnila vývoj událostí v druhé polovině 19. století v Číně. Ve filmech a knihách bývá vyobrazena jako mocná, ambiciózní, nebojácná a sobecká žena, která vládla především ve svůj prospěch a brzdila tak ekonomický a průmyslový vývoj Číny.

Nezaměnitelnou pravdou však zůstává, že byla hlavně ženou, vychovávanou k uctívání tradičních čínských hodnot a díky její ctižádosti se tak mohla stát jednou ze slavných osobností dějin Číny.

Resumé

My bachelor's thesis is concerned with regent Cixi (1835 – 1908), who was one of the rulers of Manchu dynasty and had a wide influence in the last years of the 19th century in China. This thesis consists of five main parts. In the first part, there is a brief introduction about history of the dynasty and social and economic issues in the 19th century. Second part concentrates on her personal life and her admission to the Imperial Court. Third and the fourth parts focus on her rule during the years 1875 – 1908 and historical events in which she was involved. The fifth part concentrates on other unfounded information and events during her life, about which authors of books frequently write about.

Seznam pramenů a literatury

monografie:

BLAND, J.O.P; BACKHOUSE, E. *China Under The Empress Dowager: Being the History of the Life and Times of Tzu Hsi*. Philadelphia : J. B. Lippincott, 1910. 525 s.

CARL, Kathrine A. *With The Empress Dowager Of China*. New York : The Century Co., 1905. 306 s.

FABRICIUS, Johan. *Tajný deník čínské císařovny*. 2. Vyd. Praha : Odeon, 1987.

FAIRBANK, K. John. *Dějiny Číny*. Praha : Lidové noviny, 1998. ISBN 8071062499

HUMMEL, Arthur W. *Eminent Chinese of the Ch'ing Period (1644-1912)*, 1943.

LIŠČÁK, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu*. 1. vyd. Praha : Libri, 2008. 782 s.
ISBN 9788072773640

Princezna Der Ling [Deling 德齡]. *Krutá císařovna*. Přel. Vilímek, Jos. R. : Praha, 1931.

SEAGRAVE, Sterling. *Dragon Lady*. Harward University Press, 1993. ISBN 0679733698

elektronické zdroje:

University of California Press. [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné na:

<http://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft6p3007p1&chunk.id=d0e11449&toc.depth=100&toc.id=d0e10604&brand=ucpress>

obrazový materiál:

Freer Gallery of Art and Arthur M. Sackler Gallery Archives. [online]. [cit. 2013-04-25].

Dostupné na: <http://www.asia.si.edu/explore/china/powerplay/>

Seznam příloh

Seznam císařů dynastie Qing

1644 – 1911

1644 Shunzhi 順治

1662 Kangxi 康熙

1723 Yongzheng 雍正

1736 Qianlong 乾隆

1796 Jiaqing 嘉慶

1821 Daoguang 道光

1851 Xianfeng 咸豐

1862 Tongzhi 同治

1875 Guangxu 光緒

1908 Xuantong 宣統

Obrazový materiál

Obr. 1: Regentka Cixi, 1903.

Obr. 2: Cixi na trůnu. Nápis nahoře značí celý její titul.

Obr. 3: Diplomatická návštěva.

Obr. 4: Der Ling a Cixi (vpravo).

Obr. 5: Malovaný portrét, 1904. Dar pro amerického prezidenta Theodora Roosevelta.